

Vec C-82/21

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

9. február 2021

Vnútroštátny súd:

Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

13. október 2020

Žalobcovia:

B.S.

Ł.S.

Žalovaná:

M.

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania

Návrh na priznanie stanovenej peňažnej sumy z titulu bezdôvodného plnenia v súvislosti s platbami istiny a úrokov na základe zmluvy o hypotekárnom úvere obsahujúcej nekalé zmluvné podmienky.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad práva Únie, najmä článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS, ako aj zásad ekvivalencie, efektivity a právnej istoty; článok 267 ZFEÚ

Prejudiciálna otázka

Majú sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách a zásady ekvivalencie, efektivity a právnej istoty vykladať v tom zmysle, že bránia súdnemu výkladu vnútroštátnej právnej úpravy, podľa ktorého sa nárok spotrebiteľa na vrátenie súm zaplatených bezdôvodne na základe nekalej podmienky v zmluve uzatvorenej medzi predávajúcim alebo dodávateľom a spotrebiteľom premlčuje po uplynutí desaťročnej lehoty, ktorá začína plynúť odo dňa každého plnenia zo strany spotrebiteľa, a to aj keď si spotrebiteľ nebol vedomý nekalej povahy tejto podmienky?

Relevantné predpisy práva Únie

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách: dvadsiate prvé a dvadsiate štvrté odôvodnenie, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 a ods. 2

Relevantné vnútroštátne predpisy

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (zákon z 23. apríla 1964, Občiansky zákonník) (Dz. U. č. 16, položka 93, v znení neskorších predpisov) (ďalej len „Občiansky zákonník“);

Právo sa nesmie využívať v rozpore so spoločenským a hospodárskym účelom tohto práva alebo so zásadami spoločenského spolunažívania. Takéto konanie alebo opomenutie oprávnenej osoby sa nepovažuje za výkon práva a nie je chránené (článok 5).

Spotrebiteľom je fyzická osoba, ktorá uskutočňuje právny úkon s podnikateľom, ktorý priamo nesúvisí s jej podnikateľskou alebo profesijnou činnosťou (článok 22¹).

S výhradou zákonom stanovených výnimiek sa majetkové nároky premlčujú (článok 117 § 1).

Po uplynutí premlčacej lehoty sa osoba, voči ktorej sa nárok uplatňuje, môže vyhnúť uspokojeniu nároku, pokiaľ sa nevzdá práva uplatniť námietku premlčania. Vzdanie sa námietky premlčania pred uplynutím lehoty je však neplatné (článok 117 § 2).

Ak osobitný predpis neustanovuje inak, premlčacia lehota je desať rokov a v prípade nárokov týkajúcich sa opakujúcich sa plnení a nárokov súvisiacich s výkonom podnikateľskej činnosti tri roky (článok 118 v znení účinnom do 8. júla 2018).

Ak osobitný predpis neustanovuje inak, premlčacia lehota je šesť rokov a v prípade nárokov týkajúcich sa opakujúcich sa plnení a nárokov súvisiacich s výkonom podnikateľskej činnosti tri roky. Koniec premlčacej lehoty však pripadá na posledný deň kalendárneho roka, pokiaľ premlčacia lehota nie je kratšia ako dva roky (článok 118 v znení účinnom od 9. júla 2018).

Premlčacia lehota začína plynúť odo dňa, keď sa pohľadávka stala splatnou. Ak splatnosť pohľadávky závisí od konkrétneho úkonu oprávnenej osoby, lehota začína plynúť odo dňa, keď by sa pohľadávka stala splatnou, ak by oprávnená osoba vykonala úkon v najskoršom možnom termíne (článok 120 § 1).

Plynutie premlčacej lehoty sa preruší: 1. akýmkoľvek úkonom pred súdom alebo iným orgánom určeným na prejednávanie vecí alebo vymáhanie nárokov daného druhu alebo pred rozhodcovským súdom, ktorý má priamo za cieľ uplatniť alebo preukázať pohľadávku alebo ju uspokojiť alebo zabezpečiť; 2. uznaním nároku osobou, voči ktorej sa uplatňuje; 3. začatím mediácie (článok 123 § 1).

Každé prerušenie premlčacej lehoty spôsobuje, že premlčacia lehota začne plynúť znova (článok 124 § 1).

Ak sa plynutie premlčacej lehoty preruší úkonom v konaní pred súdom alebo iným orgánom určeným na prejednávanie vecí alebo vymáhanie pohľadávok daného druhu alebo pred rozhodcovským súdom alebo začatím mediácie, premlčacia lehota nezačne plynúť znova, kým sa toto konanie neskončí (článok 124 § 2).

Ustanovenia zmluvy uzatvárajúcej so spotrebiteľom, ktoré neboli dohodnuté individuálne, nie sú pre spotrebiteľa záväzné, ak jeho práva a povinnosti upravujú takým spôsobom, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi a ktorý hrubo porušuje jeho záujmy (nekalé zmluvné podmienky). Uvedené neplatí pre ustanovenia

týkajúce sa hlavných plnení strán, vrátane ceny alebo odmeny, ak boli formulované jednoznačne (článok 385¹ § 1).

Ak nejaké ustanovenie zmluvy nie je podľa § 1 pre spotrebiteľa záväzné, ostatné časti zmluvy zostávajú pre strany záväzné (článok 385¹ § 2).

Za zmluvné podmienky, ktoré neboli dohodnuté individuálne, sa považujú tie podmienky, ktorých obsah spotrebiteľ nemohol reálne ovplyvniť. To platí najmä o ustanoveniach zmluvy prevzatých zo vzorovej zmluvy navrhutej spotrebiteľovi druhou zmluvnou stranou (článok 385¹ § 3).

Dôkazné bremeno, že ustanovenie bolo dohodnuté individuálne, nesie ten, kto sa na to odvoláva (článok 385¹ § 4).

Súlad zmluvného ustanovenia s dobrými mravmi sa posudzuje podľa stavu v čase uzavretia zmluvy pri zohľadnení obsahu zmluvy, okolností uzavretia zmluvy, ako aj ostatných zmlúv, ktoré majú súvislosť so zmluvou obsahujúcou ustanovenie, ktoré je predmetom posúdenia (článok 385²).

Každý, kto získal majetkový prospech na úkor inej osoby bez právneho dôvodu, je povinný vydať predmet obohatenia a ak to nie je možné, uhradiť jeho hodnotu (článok 405).

Ustanovenia predchádzajúcich článkov sa uplatňujú najmä na plnenie bez právneho dôvodu (článok 410 § 1).

Plnenie je bez právneho dôvodu, ak ten, kto plnil, nebol vôbec povinný plniť alebo nemal povinnosť plniť osobe, ktorej plnenie poskytol, alebo ak zanikol dôvod plnenia alebo sa nedosiahol účel, na ktorý bolo plnenie určené, alebo ak právny úkon, ktorý zaväzoval k poskytnutiu plnenia, bol nulitný a nenadobudol platnosť po poskytnutí plnenia (článok 410 § 2).

Právo na náhradu škody spôsobenej protiprávnym konaním sa premlčí v lehote troch rokov odo dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode a o osobe povinnej ju nahradiť. Táto lehota však nesmie byť dlhšia ako 10 rokov odo dňa, keď došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody (článok 442¹ § 1 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 26. júna 2017).

Právo na náhradu škody spôsobenej protiprávnym konaním sa premlčí v lehote troch rokov odo dňa, keď sa poškodený dozvedel alebo pri náležitej starostlivosti sa mohol dozvedieť o škode a osobe povinnej ju nahradiť. Táto lehota však nesmie byť dlhšia ako desať rokov odo dňa, keď došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody (článok 442¹ § 1 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 27. júna 2017).

Krátky opis skutkového stavu a konania

- 1 V roku 2006 strany uzavreli zmluvu o hypotekárnom úvere indexovanom na CHF, ktorej predmetom bolo poskytnutie úveru žalobcom zo strany žalovanej na financovanie nákladov na výstavbu domu. Mena valorizácie úveru bola CHF. Úver bol poskytnutý na 360 mesiacov, t. j. od 8. augusta 2006 do 5. augusta 2036. Úver sa splácal v klesajúcich splátkach istiny a úrokov. Pôvodná úroková sadzba úveru predstavovala 2,25 % ročne, avšak dočasne (počas obdobia, keď bol úver poistený) bola zvýšená na 3,25 %. Banka poskytla hypotekárny úver indexovaný na nákupný kurz CHF podľa kurzového lístka banky. Výška úveru vyjadrená v CHF bola stanovená na základe nákupného kurzu CHF z kurzového lístka banky z dňa a hodiny čerpania úveru/uskutočnenia tranži. Úver bol úročený variabilnou úrokovou sadzbou, ktorá bola v deň uzavretia zmluvy stanovená vo výške uvedenej v zmluve. Úroková sadzba úveru sa mohla zmeniť v prípade zmeny referenčnej sadzby stanovenej pre danú menu a zmeny finančných parametrov peňažného a kapitálového trhu v krajine, ktorej mena bola základom pre valorizáciu. Splátky istiny a úrokov boli splácané v poľských zlotých (PLN) po ich predchádzajúcom prepočte podľa predajného kurzu CHF z kurzového lístka banky platného v deň splátky.
- 2 Dňa 8. decembra 2008 strany podpísali dodatok k úverovej zmluve, podľa ktorého výška úroku z úveru predstavuje základnú úrokovú sadzbu LIBOR 3M zvýšenú o pevnú maržu banky počas celého obdobia poskytovania úveru vo výške 0,57 percentuálneho bodu („p.b.“).
- 3 V žalobe žalobcovia navrhovali, aby bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť im sumu 74 414,52 PLN spolu so zákonným úrokom z omeškania z dôvodu bezdôvodného obohatenia, ktoré žalovaná získala na úkor žalobcov v dôsledku prijatia splátok istiny a úrokov od žalobcov na základe zmluvy o hypotekárnom úvere indexovanom na CHF zo 4. augusta 2006. Zároveň žalobcovia uviedli, že ak v dôsledku nekalej povahy uvádzaných zmluvných ustanovení bude celá úverová zmluva nulitná, žalovaná by mala žalobcom vrátiť všetky splátky úveru zaplatené v období od 5. októbra 2006 do 5. marca 2010. Žalovaná vo svojom vyjadrení k žalobe navrhla žalobu zamietnuť.
- 4 Na pojednávaní žalobcovia tvrdili, že žiadne zo spochybňovaných ustanovení úverovej zmluvy so žalovanou bankou individuálne nedohodli. Zamestnanci banky žalobcom nepredložili historické výmenné kurzy CHF/PLN a neinformovali ich o tom, že v súvislosti s uzatvorením úverovej zmluvy budú žalobcovia povinní znášať náklady na kurzové rozpätie a kurzové riziko. Žalobcovia neboli poučení o tom, ako môžu obmedziť svoje kurzové riziko, a nebolo im vysvetlené, ako žalovaná banka vytvára svoj kurzový lístok a ako určuje výšku kurzového rozpätia. Žalobcovia tiež neboli informovaní o tom, na základe akých zásad sa zmení úroková sadzba ich úveru, a najmä o tom, aké parametre bude banka zohľadňovať pri rozhodovaní o zmene úrokovej sadzby. Ku dňu uzavretia zmluvy o úvere nemali žalobcovia žiadne právnické ani ekonomické

vzdelanie, nemali žiadne skúsenosti s prácou v banke alebo iných finančných inštitúciách, nemali žiadne príjmy ani úspory v CHF.

Podstatné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 5 Podľa žalobcov preskúmaná zmluva obsahuje nekalé zmluvné podmienky týkajúce sa prepočtu istiny a splátok úveru podľa kurzu CHF (§ 7 ods. 1 a § 11 ods. 5) a právo žalovanej zmeniť úrokovú sadzbu úveru (§ 10 ods. 2). Podľa nich má neplatnosť týchto zmluvných ustanovení za následok, že žalovaná im účtovala nadhodnotené splátky úveru, a preto sa domáhajú od žalovanej zaplata sumy 74 414,52 PLN, ktorá predstavuje rozdiel medzi sumou zaplatených splátok úveru (213 305,35 PLN) a správnu výškou týchto splátok (138 890,83 PLN) za obdobie od 7. septembra 2009 do 6. júna 2017. Žalovaná zasa zastáva názor, že úverová zmluva uzavretá medzi stranami nie je nulitná a neobsahuje nekalé zmluvné podmienky. Žalovaná tiež vzniesla námietku premlčania.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu

- 6 V prejednávanej veci žalobcovia spochybňujú tzv. konverzné doložky (§ 7 ods. 1 a § 11 ods. 4 zmluvy) a tzv. doložku o variabilnej úrokovej sadzbe (§ 10 ods. 2 v pôvodnom znení) obsiahnuté v úverovej zmluve a prevzaté zo vzorovej zmluvy používanej žalovanou bankou. Tieto doložky boli opakované predmetom súdneho preskúmania a takmer jednotne sa považujú za nekalé zmluvné podmienky v zmysle článku 385¹ § 1 Občianskeho zákonníka. Predmetom sporu sú však účinky nekalého charakteru uvedených podmienok. Pokiaľ ide o dôsledky nezáväznosti doložiek, v súčasnej judikatúre existujú dva protichodné názory. Podľa prvého názoru by sa zmluva o úvere indexovaná na cudziu menu mala po odstránení konverzných doložiek považovať za zmluvu o úvere denominovanú v poľských zlotých (PLN). Podľa druhého názoru však odstránenie nekalých konverzných doložiek spôsobuje nulitnosť celej zmluvy o úvere. Aj v súvislosti s dôsledkami toho, že strany nie sú viazané doložkou o variabilnej úrokovej sadzbe (§ 10 ods. 2), sa vytvorili dve línie judikatúry. Podľa prvej línie by sa po odstránení doložky o variabilnej úrokovej sadzbe mala zmluva o úvere považovať za zmluvu o úvere s pevnou úrokovou sadzbou v takej výške, aká bola v deň uzavretia zmluvy o úvere. Podľa druhej (v súčasnosti prevládajúcej) línie judikatúry má odstránenie doložky o variabilnej úrokovej sadzbe zo zmluvy o úvere za následok nulitnosť tejto zmluvy.
- 7 Vzhľadom na vyššie uvedené Sąd Rejonowy (okresný súd) zvažuje, že zmluvu o úvere uzavretú medzi stranami vyhlási za nulitnú v celom rozsahu, čo by mohlo vyplývať buď z uznania za nekalé doložiek o konverzii meny, alebo doložiek o variabilnej úrokovej sadzbe (§ 10 ods. 2), ako aj z vyhlásenia oboch týchto doložiek za nekalé. Vnútroštátny súd pritom berie do úvahy, že hoci bol obsah § 10 ods. 2 zmluvy zmenený v dôsledku dodatku z 8. decembra 2008, nekalý charakter zmluvných podmienok je potrebné posúdiť podľa dátumu uzavretia zmluvy (článok 385² Občianskeho zákonníka), takže konštatovanie, že § 10 ods. 2

zmluvy je nekalou zmluvnou podmienkou spôsobujúcou nulitnosť zmluvy by spôsobilo, že zmluvy o úvere je nulitná *ex tunc* (od samého začiatku), a teda následné uzavretie dodatku by bolo neúčinné. Nulitnosť zmluvy o úvere v celom rozsahu by znamenala, že akékoľvek plnenie poskytnuté na základe zmluvy by predstavovalo plnenie bez právneho dôvodu podľa článku 410 § 2 Občianskeho zákonníka, a muselo by byť teda vrátené podľa článku 405 Občianskeho zákonníka v spojení s článkom 410 § 1 Občianskeho zákonníka. Žalovaná by teda mohla od žalobcov požadovať vrátenie ekvivalentu úveru, ktorý im bol poskytnutý (455 000 PLN), a žalobcovia by mohli od žalovanej požadovať vrátenie ekvivalentu všetkých doteraz zaplatených splátok úveru.

- 8 V súvislosti s námietkou premlčania vznesenou žalovanou, ktorá by mohla vo veľkej miere zabrániť uplatneniu nároku žalobcov, súd skúma jej opodstatnenosť a konštatuje, že na pohľadávku žalobcov je potrebné uplatniť ustanovenie o všeobecnej premlčacej lehote pohľadávok, ktorá je v prípade pohľadávok vzniknutých pred 9. júlom 2018 10 rokov (článok 118 Občianskeho zákonníka). Základnou otázkou v tejto súvislosti je posúdenie, odkedy sa má počítať začiatok plynutia premlčacej lehoty pohľadávky žalobcov, pričom rozhodujúca je v tomto prípade prvá veta článku 120 § 1 Občianskeho zákonníka. Z judikatúry vyplýva, že premlčacia lehota nároku na vrátenie bezdôvodného obohatenia (plnenia bez právneho dôvodu) začína plynúť dňom, keď malo byť obohatenie (plnenie) vrátené, ak by veriteľ vyzval dlžníka, aby splnil svoj záväzok čo najskôr, teda v takom čase po získaní bezdôvodného obohatenia, ktorý je potrebný na jeho vrátenie bez zbytočného odkladu. Z hľadiska začiatku plynutia premlčacej lehoty nie je rozhodujúce, kedy sa osoba, ktorá plnenie poskytla, dozvedela, že plnenie je bez právneho dôvodu, alebo kedy skutočne vyzvala dlžníka, aby ho vrátil. Uvedené závery sa vzťahujú aj na právne veci týkajúce sa vrátenia plnenia poskytnutého bez právneho dôvodu na základe nekalých zmluvných podmienok v situácii, keď si zmluvná strana nebola vedomá nekalého charakteru takýchto podmienok. V dôsledku uvedeného stanoviska by sa v prejednávanej veci nárok na vrátenie každej splátky zaplatenej v období od 5. októbra 2006 do 5. marca 2010 premlčal po desiatich rokoch odo dňa uskutočnenia príslušných platieb. Keďže žaloba o zaplatenie v prejednávanej veci bola podaná 7. augusta 2019, znamená to, že nárok na vrátenie ekvivalentu všetkých splátok zaplatených skôr ako 10 rokov pred dátumom podania žaloby (7. augusta 2019), teda pred 7. augustom 2009, by bol premlčaný. Vzhľadom na uvedené si vnútroštátny súd kladie otázku, či uvedený výklad článku 120 § 1 Občianskeho zákonníka je v súlade s článkom 6 ods. 1 a článkom 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS, ako aj so zásadami ekvivalencie, efektivity a právnej istoty.

- 9 Ochrana spotrebiteľa nie je bezpodmienečná¹ a stanovenie primeraných lehôt na podanie žalôb, ktoré podliehajú preklúzii v záujme právnej istoty, je v súlade

¹ Pozri rozsudky Súdneho dvora z 21. decembra 2016, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, Gutierrez Naranjo, bod 68; zo 16. júla 2020, C-224/19 a C-259/19, Caixabank, bod 82.

s právom Únie.² Vnútroštátne predpisy upravujúce ochranu spotrebiteľa zároveň nesmú byť menej priaznivé než pravidlá, ktoré upravujú obdobné situácie podliehajúce vnútroštátnemu právu (zásada ekvivalencie), ani nesmú byť upravené tak, aby nadmerne sťažovali alebo prakticky znemožňovali výkon práv priznaných právom Únie (zásada efektivity).³ Medzi primerané a účinné prostriedky, ktoré musia spotrebiteľom zabezpečovať právo na účinný prostriedok nápravy, musí patriť možnosť podať žalobu alebo odpor v rámci primeraných procesných podmienok tak, aby výkon ich práv nepodliehal podmienkam, najmä lehotám alebo poplatkom, ktoré by sťažovali výkon práv zaručených smernicou 93/13.⁴ Z toho vyplýva, že právo Únie nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej žaloba o uznanie reštitučných účinkov takéhoto vyhlásenia neplatnosti podlieha premlčaniu, ak sú dodržané zásady ekvivalencie a efektivity.⁵ Preto je potrebné preskúmať, či osobitné právne predpisy o premlčaní majetkových nárokov spotrebiteľa zabezpečujú súlad so zásadami ekvivalencie a efektivity. Lehota musí byť skutočne dostatočná na prípravu a podanie účinného opravného prostriedku.⁶ Preskúmanie pravidiel upravujúcich premlčanie práva spotrebiteľa sa však nemôže obmedziť na zohľadnenie dĺžky premlčacej lehoty, ale musí zahŕňať aj podmienky jej uplatnenia, vrátane najmä spôsobu, akým táto lehota začína plynúť.⁷ Osobitnú pozornosť tu treba venovať dvom rozsudkom Súdneho dvora. Vo svojom rozsudku z 9. júla 2019 Súdny dvor rozhodol, že trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa úplného splnenia zmluvy, nemôže spotrebiteľovi zabezpečiť účinnú ochranu, keďže hrozí, že táto lehota uplynula ešte predtým, ako sa spotrebiteľ mohol dozvedieť o nekalej povahe podmienky obsiahnutej v tejto zmluve. Takáto lehota teda nadmerne sťažuje výkon práv tohto spotrebiteľa priznaných smernicou 93/13.⁸ Z vyššie uvedeného vyplýva, že zásada efektivity bráni tomu, aby žaloba o vrátenie podliehala trojročnej premlčacej lehote, ktorá začína plynúť odo dňa skončenia predmetnej zmluvy, bez ohľadu na to, či spotrebiteľ vedel alebo mohol k tomuto dátumu vedieť o nekalej povahe podmienky tejto zmluvy uvádzanej na podporu jeho žaloby o vrátenie, keďže

² Pozri rozsudky Súdneho dvora zo 6. októbra 2009, C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, bod 41; z 21. decembra 2016, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, Gutiérrez Naranjo, bod 69; zo 16. júla 2020, C-224/19 a C-259/19, Caixabank, bod 82.

³ Pozri rozsudky Súdneho dvora z 26. októbra 2006, C-168/05, Mostaza Claro, bod 24; z 3. apríla 2019, C-266/18, Aqua Med., bod 47; z 26. júna 2019, C-407/18, Addiko Bank, bod 46; zo 16. júla 2020, C-224/19 a C-259/19, Caixabank, bod 83.

⁴ Pozri rozsudky Súdneho dvora z 1. októbra 2015, C-32/14, ERSTE Bank Hungary, bod 59; z 21. apríla 2016, C-377/14, Radlinger a Radlingerova, bod 40; z 13. septembra 2018, C-176/17, Profi Credit Polska, bod 63.

⁵ Pozri rozsudok Súdneho dvora zo 16. júla 2020, C-224/19 a C-259/19, Caixabank, bod 83.

⁶ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 29. októbra 2015, BBVA, C-8/14, bod 29.

⁷ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 9. júla 2020, C-698/18 a C-699/18, SC Raiffeisen Bank, bod 61.

⁸ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 9. júla 2020, C-698/18 i C-699/18, SC Raiffeisen Bank, bod 67.

takéto pravidlá premlčania môžu nadmerne sťažiť výkon práv tohto spotrebiteľa vyplývajúcich zo smernice 93/13.⁹ Naopak, vo svojom rozsudku zo 16. júla [2020] Súdny dvor rozhodol, že uplatnenie päťročnej premlčacej lehoty, ktorá začína plynúť od uzavretia zmluvy, keďže z nej vyplýva, že spotrebiteľ môže požadovať vrátenie platieb uskutočnených v rámci plnenia zmluvnej podmienky považovanej za nekalú len počas prvých piatich rokov po podpise zmluvy, bez ohľadu na to, či vedel alebo mohol rozumne vedieť o nekalej povahe tejto podmienky, však môže nadmerne sťažiť výkon práv tohto spotrebiteľa priznaných smernicou 93/13, a teda porušiť zásadu efektivity v spojení so zásadou právnej istoty.¹⁰ Podľa Súdneho dvora je preto pri analýze vnútroštátnych pravidiel premlčania z hľadiska ich súladu so zásadou efektivity potrebné venovať osobitnú pozornosť dátumu, od ktorého začína plynúť lehota na premlčanie nároku spotrebiteľa. V tejto súvislosti je určite nesporné, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k prístúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah.¹¹ Vzhľadom na to je možné, že spotrebiteľia nevedia o nekalej povahe podmienky uvedenej v zmluve o hypotekárnom úvere, alebo nepoznajú alebo si neuvedomujú rozsah svojich práv vyplývajúcich zo smernice 93/13.¹² Analýza uvedenej judikatúry zrejme vedie k záveru, že premlčacia lehota na uplatnenie nároku spotrebiteľa by mala začať plynúť až vtedy, keď sa spotrebiteľ dozvedel o nekalej povahe podmienky, alebo prinajmenšom vtedy, keď sa o nej mohol rozumne dozvedieť. Tento záver sa zdá byť obzvlášť primeraný v prípade zmluvy o úvere uzavretej na obdobie 30 rokov. Je nepravdepodobné, že spotrebiteľ, ktorý plnil zmluvu obsahujúcu nekalé podmienky viac ako desať rokov, si bol od začiatku vedomý nekalej povahy týchto podmienok.

- 10 Vzhľadom na vyššie uvedené sa zdá, že reštriktívny výklad článku 120 § 1 Občianskeho zákonníka porušuje článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS, ako aj zásady efektivity a právnej istoty. Uvedené ustanovenie vnútroštátneho práva sa preto musí vykladať v tom zmysle, že premlčacia lehota na uplatnenie nároku spotrebiteľa na vrátenie plnenia zo zmluvy obsahujúcej nekalú podmienku nemusí v každom prípade začať plynúť od momentu plnenia, ale až vtedy, keď sa spotrebiteľ dozvedel o nekalom charaktere tejto podmienky. Požadovaný účinok nemožno dosiahnuť len uplatnením článku 5 Občianskeho

⁹ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 9. júla 2020, C-698/18 a C-699/18, SC Raiffeisen Bank, bod 75.

¹⁰ Pozri rozsudok Súdneho dvora zo 16. júla 2020, C-224/19 a C-259/19, Caixabank, bod 91.

¹¹ Pozri rozsudky Súdneho dvora z 19. decembra 2019, C-453/18 a C-494/18, Bondora, bod 40; z 9. júla 2020, C-698/18 a C-699/18, SC Raiffeisen Bank, bod 67.

¹² Pozri rozsudky Súdneho dvora z 13. septembra 2018, C-176/17, Profi Credit Polska, bod 69; zo 16. júla 2020, C-224/19 a C-259/19, Caixabank, bod 90.

zákonníka chápaného tak, že umožňuje považovať námietku premlčania za zneužitie subjektívneho práva žalovanou, a preto vznesenie tejto námietky nemá právne účinky.

- 11 Úverové zmluvy (najmä zmluvy o hypotekárnom úvere) sa často uzatvárajú na mnoho rokov a spor o to, či je zmluvná podmienka prípustná alebo nie, môže vzniknúť aj viac ako 10 rokov po uzavretí zmluvy. Je teda možné položiť si otázku, či je vnútroštátna právna úprava v súlade s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS v rozsahu, v akom obmedzuje reštitučné účinky vyhlásenia zmluvnej podmienky za nekalú (riziko, že spotrebiteľ získa späť len časť plnenia poskytnutého bez právneho dôvodu v prípade vznesenia námietky premlčania). Napríklad v prípade kurzového rozpätia účtovaného bankami v súvislosti s konverziou platieb spotrebiteľa v poľských zlotých na cudziu menu bude existovať veľa nárokov na úhradu kurzového rozpätia, ktorých premlčacie lehoty začnú plynúť samostatne v súvislosti s každou splátkou úveru zaplatenou dlžníkom.
- 12 Pokiaľ ide o otázku plynutia premlčacej lehoty nároku banky na vrátenie istiny úveru, Súdny dvor sám zdôrazňuje, že vyhlásenie neplatnosti zmluvy v dôsledku nekalej povahy niektorých jej podmienok má spravidla rovnaké dôsledky ako okamžitá splatnosť nesplatennej časti úveru.¹³ Niet pochyb o tom, že premlčacia lehota pre pohľadávku banky, keďže súvisí s jej hospodárskou činnosťou, je trojročná (článok 118 Občianskeho zákonníka). Na druhej strane by uplatnenie článku 120 § 1 Občianskeho zákonníka v súlade s judikatúrou uvedenou vyššie znamenalo, že lehota by mala začať plynúť odo dňa poskytnutia úveru, a teda v prejednávanej veci by bol nárok banky na vrátenie ekvivalentu istiny úveru úplne premlčaný.
- 13 Preto situácia, v ktorej by sa peňažný nárok spotrebiteľa z titulu plnenia bez právneho dôvodu vyplývajúceho z nulitnej zmluvy o úvere považoval za čiastočne premlčaný, pričom zodpovedajúci nárok banky by nebol premlčaný vôbec (a to napriek formálne kratšej premlčacej lehote), by bola pre spotrebiteľa mimoriadne nepriaznivá a určite by nespĺňala záruky vyplývajúce zo smernice 93/13. V takomto prípade by aj spotrebiteľia, ktorí poznali a chápali svoje práva, mohli byť odradení od ich uplatnenia z obavy, že v najlepšom prípade by mohli získať späť len časť toho, čo zaplatili, zatiaľ čo banka má právo vymáhať od nich všetky dlžné sumy.
- 14 Preto je dôvodná otázka, či konštatovanie, že nárok spotrebiteľa je z uvedených dôvodov premlčaný, neporušuje zásadu ekvivalencie. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že dodržiavanie tejto zásady vyžaduje, aby sa predmetná vnútroštátna právna úprava uplatňovala bez rozdielu, či ide o porušenie práva Únie alebo

¹³ Pozri rozsudky Súdneho dvora z 30. apríla 2014, C-26/13, Kásler, bod 84; z 26. marca 2019, C-70/17 a C-179/17, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, bod 58.

vnútroštátneho práva, ak sú účel a dôvod žaloby podobné.¹⁴ Existuje ešte jeden dôvod, prečo možno usudzovať, že nebola dodržaná zásada ekvivalencie, a to preto, že existuje významný rozdiel medzi začiatkom plynutia premlčacej lehoty pri nároku na náhradu škody spôsobenej protiprávnym konaním (článok 442¹ § 1 Občianskeho zákonníka), ktorá nemôže začať plynúť, kým sa poškodený nedozvie o škode a o osobe povinnej túto škodu nahradiť, a pri nároku na vrátenie bezdôvodného obohatenia (článok 120 § 1 Občianskeho zákonníka). Oba tieto nároky majú určité spoločné znaky, a to, že ide o príklady nárokov vplývajúcich zo záväzkov, ktoré majú svoj pôvod nie v právnych úkonoch (vrátane zmlúv), ale v určitých skutkových udalostiach, s ktorými zákon spája určité právne dôsledky. Takýto rozdiel je teda výrazom porušenia zásady ekvivalencie. Ak by totiž spotrebiteľ prišiel o peňažné prostriedky banky v dôsledku protiprávneho konania banky alebo osôb, za ktoré banka zodpovedá, premlčacia lehota nároku spotrebiteľa by začala plynúť podľa článku 442¹ § 1 Občianskeho zákonníka neskôr. Je ťažké identifikovať dôvody, ktoré by odôvodňovali rozdiel v postavení spotrebiteľa v oboch predložených prípadoch.

- 15 Vnútroštátny súd navrhuje odpovedať na túto otázku takto: článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS, ako aj zásady ekvivalencie, efektivity a právnej istoty sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia súdnemu výkladu vnútroštátnej právnej úpravy, podľa ktorého premlčacia lehota na vrátenie súm zaplatených bez právneho dôvodu na základe nekalej podmienky v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom začína plynúť skôr, ako sa spotrebiteľ dozvedel o nekalej povahe tejto podmienky alebo sa o nej mohol rozumne dozvedieť.

¹⁴ Pozri rozsudky Súdneho dvora z 27. februára 2014, Pohotovosť, C-470/12, bod 47; z 9. júla 2020, C-698/18 a C-699/18, SC Raiffeisen Bank, bod 67.